

ЛИМБОВИ, НЕПРЕКИДНЕ НЕГОРЧИНЕ СВЕТА

(Ненад Милошевић: *Песме из лимба*, Културни центар Новог Сада, Нови Сад, 2019)

*Не сѣпаримо нејо се беда увећава
У новој невиносѣи и са новом границом.*

(Н. М.)

Осма књига поезије песника, есејисте, новинара и уредника Ненада Милошевића, *Песме из лимба*, коју је Културни центар Новог Сада објавио почетком 2019. године, потврђује и наставља његову постојану и препознатљиву поетику, самосвојну спрам сада већ неколиким, безмало тродеценијским друштвенополитичким околностима, историјским тренуцима и књижевно-уметничким померањима.

Наговестивши посебност несаобразну тадашњој доминантној, транссимболистичкој генерацијској поезији¹ у првој књизи, *Посѣаносѣи*, Ненад Милошевић је рад на поезији задржао у самодовољним песничким оквирима ослоњеним на модернистичку традицију интимистичког и егзистенцијалистичког песничког напредовања који на самом крају друге деценије 21. века завређују рекапитулативни пресек.

Моје читање поезије Ненада Милошевића је, сасвим извесно, и генерацијски, и по природи писања-о-писању, неупитно другостепено. Верујем да су управо таква читања вредносно и интерпретативно и могућа и потребна у времену када се – што је сада већ сасвим јасно – поезија (нај)млађе генерације, одликована изразитим и изричним отклоном од нео- и транссимболистичких поетика и специфичним третирањем простора интимног и друштвеног, успоставља као релативно стабилан поетички модел, а свакако као књижевноисторијска чињеница. Стварносно проходне (ал)и ненаклоњене сакрализацији аутсајдерства, песме Ненада Милошевића, са једне стране, најављују овај за песништво у Србији добар и захвалан тренутак, док, са друге стране, аутономнопоетички остају при сасвим самосвојним песничким моделима који одговарају искуству и моделу репрезентације маскулиног песничког гласа који се на први поглед може чинити намерно анахроним, али који регистром осећајности упућује на осећање света и бивања-у-свету.

Наслов збирке, *Песме из лимба*, није прво решење којим се већ у наслову његових књига упућује на неки од метаквалитета и метапростора. За сада тридесетдвогодишњу, а тада тринаестогодишњу мене, именовање збирке објављене 2000. године, *Јурећи у рај*, чак и мимо плана садржаја, може окинути само и искључиво иронијске и мелан-

¹ Тихомир Брајовић, *Речи и сенке*, Просвета, Београд, 1997.

холичне нивое односа према времену које ће, након деветнаест година, између осталог, довести и до *Песама из лимба*. Пут од неконвенционалног, али симболички релативно стабилног третирања појмова „раја“ и „лимба“ једна је од мера у чијем се светлу (или мраку!) ова поезија може тумачити, уз уважавање мере промене која је аутора, али и сваког читаоца на том путу, снашла. Лимб – мимо својих стабилних метафоричких оквира који упућују на хришћанску традицију и конвенционалну метафоричку употребу која сугерише не сасвим постојано и не сасвим фиксирано стање – упућује и на душевну и на колективну, дакле увек двојаку проблематику уосећавања у овај и овакав живот. Отуд на почетку збирке стоји вода као материјалистичко-имагинативна слика (пумпа за воду наспред дворишта, не само као позивање на идеју флуидности већ и сасвим нискомиметски снижена слика обитавања у простору без мокрог чвора, саморазумљиво у тој мери неодрживог да наговештава стање „на међи“ и промену: „Овде где смо се доселили пре десет / пре педесет година будио сам се / у једном од начичканих, / од помоћних зграда и шупа / преправљених станова, / с пумпом за воду на средини / и клозетом у дну калдрмисаног дворишта“), помало налик на гласовити почетак романа *Између чинова* В. Вулф.² Отуд је и довољно очекивано да ће се та двојакост испољавати у најтемељнијим својствима субјекта (својству мушкости, односу према личној и колективној историји) и кроз тропе и стил који у себи по природи ствари обједињавају макар двоструке импулсе (иронија, сета).

Наиме, на први поглед „старовремске“, језичке и стилистичке стратегије које су у основи Милошевићеве поетике (синтаксичке инверзије, употреба инструментала у функцији копулативног предикатива, „као некад“ синтагматски модел, прво лице јединине аориста и сл.) испољавају имплицитно поетичку намеру и потребу да се трајање у личној егзистенцији и историји предложи у виду који тежи да превлада ненадокнадиви ход времена. Трајање-у-себи(-и-историји) отуд је, како се испоставља, могуће једино кроз емоционалну волуминозност сете, довољно негорког душевног стања да не проклиза у тугу, патос или јарост, стања довољно стабилне душевне ентропије која својом визуром може да изнесе и поднесе тужно многобројне промене које ступање у зрело доба и (не)одговарајуће друштвене промене носе са собом. С тим у вези стоји и употреба потенцијала за означавање радње у прошлости, помало неправедно занемарена стратегија у савременом књижевном језику, која на психолингвистичком плану, с обзиром на своју функцију евоцирања успомена која је у непосредној вези са неважењем исказаног у садашњости (Ашић 2007),³ потцртава ненадокнадиву, непремостиву, свакако сетну разлику између прошлог и садашњег. Ова временска вертикала интимнопсихолошке оптике не проклизава у регистар огорчености или памфлетско приписивање фаворизујућих квалитета „исправног“ и „бољег“, већ је укрупњена у шири колико сетнији доживљај времена субјекта који је посвећенији разабрању у садашњости неголи евокативно-рефлексивном интервенисању у прошлост.

² „Била је летња ноћ и разговарало се, у великој соби с прозорима отвореним ка башти, о септичкој јами“ (*Између чинова*, Areté, Београд, 2016).

³ Тијана Ашић, „С оне стране потенцијала – нови приступи објашњењу употребе потенцијала за означавање понављања у прошлости“, *Научни сасијанак славистија у Вукове дане*, 36/1, стр. 137–150.

Међутим и на срећу, на истом поетичком нивоу са сетом фигурира и иронија као за egzистенцијалистички план и поље контрапунктуални модел: поезија Ненада Милошевића план опеване свакодневице и план неумитно историчне позиције субјекта често показује кроз иронијски двопланске слике. Никад се не посуновративши до пуко ангажоване поезије, ове иронијске слике рефлексивно-дискурзивног субјекта срећно одржавају субјект песама у поретку самосвесног и негорког (само)осећања, једнако преданог рефлексивном суду о времену и дискурзивног неуклапања у такво/ овакво време, истовремено разлажући, разлиставајући и синтетишући лично или појединачно искуство или осет, али и укрупњавајући наново свет у један тужно истинити поредак, довољно далек од политичких митологема са једне, и проклизавања у сентиментализам са друге стране: „Ти би преко мог рамена / док ти лахор милује, сада већ дугу и седу / мандаринску браду и беле обрве, / гледао нови кинески мост / што Банат приведе Земуну“; „Још док је Тито последњу битку водио са болешћу / младеж је почела да се састаје испред црквене порте“.

Ово „гранично“ стање између стварносног и победоносно-рефлексивног остварено је од стране лирског субјекта који је истоврсно двојако одређен на плану унутар личне конзистенције: тај субјект, наиме, ни у *Песмама из лимба* ни у пређашњим песмама није каменорезачки солидно позициониран, па је исто тако срећно изостао и било који фиксирани образац мушкости. Очекивала бих, наиме, а и следствено свом читалачком искуству, одсева мачизма или жала андропаузе, ламент над некаквим новохеродотовским „златним добом“ физиологије и моћи пола. Напротив, опирајући се чак и јунгијанској слици *puer aeternus*-а, али и модернистичкој корелацији тела и духа, Милошевићева поезија нетенденциозно али ефектно активира мотив младости као стратешки активну, виталистички гипку слику која „жал за младост“ модерне и еротско-трансгресивну могућност модерног субјекта контролисано употребљава у циљу артикулације стања мушкости коју су и напредовање и назадовање друштва довели до стања недовршености, пропуштености и, последично – угрожености. Овај и овакав статус „мушкости“, истовремено активно-рефлексиван и сетно-имагинативан, један је од најразликовнијих обележја његове поезије који га чини у овој мери упечатљивим, самосвојним, нажалост и инцидентним у традицији наше књижевности („Хоћу и ја да останем: заборављен / летом јата голубова у бистри дан“; „Прећутах како ме је ногама као кукама / вукла ка себи, а ја измицао уплашен. / Не само месо на месо, већ и кост на кост, / да је љубавно грљење тада спознах; / пристанак њен беше изненадан и одлучан / и такву предају, после које сам се повукао – / поражени победник, ја сам од тада увек тражио“).

Све у свему, лимб није тек стање међе, лимб је стање у којем о себи водимо рачуна прелазећи га. Вибрантније и осећајније од приљежног хроничарског бележења, афористичке склоности ка укрупњавању неког искуства кроз иронију и топографске пажње за интимну географију, поезија Ненада Милошевића је и поезија искорачења из грађанске еманциповане самосвести – уважавање лирске обавезе да се проговори о универзалном, личном, универзално-личном и обратно. Артикулишући интимно, дисциплинујући и умећући улар у уста прилика стварности, од високих до нижих регистара, поезија Ненада Милошевића склиско га одређује као песника уравнотежене,

димензионално широке амплитуде на коју треба да рачуна читалац вољан да се према својој вољи обавести или пак намести или набаждари на искуство песничког „ја“ које, како смо видели, самодепатетизује своју природу и бива у стању да се измакне колико од личног толико и од ангажованог у супстанцијално награђујућем фону лирске артикулације свега што га (нас) је снашло овде и овако, младе и старе, огорчене и бољедржеће, пунећи топове наших унутрашњих снага које ће нам изузетно бити потребне, гладећи осетљиве нивое наших личности, неочекивано смештених на ову неочекивано и даље лутајућу⁴ друштвену орбиту тужно блиске тропологије.

⁴ И ево, коначно, начина и прилике да поменем његову изванредну књигу микроесеја *Лушајућа ѿланеѿа* која је опомињућа сума текстова о друштвеном и књижевном животу генерације не толико далеко од моје и времена запрепашћујуће и ужасавајуће налик овом.